

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
SAJA KAHEKÜMNE KUUENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Palmse mõisa konverentsikeskuses Linnaserehi ja MS Teamsi vahendusel

05.–06. oktoober 2023. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Ivo Pilving, riigikohtunik
Virgo Saarmets, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Tanel Saar, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Kristjan Siigur, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Merit Helm, Harju Maakohtu kohtunik
Toomas Vaher, Eesti Advokatuur, vandeadvokaat
Eduard Odinets, Riigikogu õiguskomisjoni esimees (*osales päevakorrapunktide 1–7 juures*)
Anu Uritam, Harju Maakohtu kohtunik (asendusliige)
Sten Lind, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige) (*osales päevakorrapunktide 1–3 juures*)
Juhan Sarv, riigikohtunik (asendusliige)
Marju Agarmaa, Õiguskantsleri Kantselei õiguskorra kaitse osakonna juhataja
Dilaila Nahkur-Tammiksaar, Riigiprokuratuur, juhtiv riigiprokurör

Teised osalejad:

Tiina Pappel, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Sirje Kaljumäe, Tartu Halduskohtu esimees
Kaupo Kruusvee, Tallinna Halduskohtu esimees
Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees (*osales päevakorrapunktide 1–10 juures*)
Astrid Asi, Harju Maakohtu esimees
Liina Naaber-Kivisoo, Viru Maakohtu esimees
Toomas Talviste, Pärnu Maakohtu esimees
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu, Halduskohtu ja Maakohtu kohtudirektor
Mario Metsoja, Harju, Viru ja Pärnu Maakohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ja Halduskohtu kohtudirektor
Hans Moks, Tartu Maakohtu kinnistus- ja registriosakonna, Pärnu Maakohtu maksekäsuosakonna kohtudirektor
Üllar Kaljumäe, Riigikohtu direktor
Maris Möls, Riigikohtu esimehe nõunik
Kristi Kirsberg, kohtute kommunikatsiooni juht (*osales päevakorrapunktide 1–9 juures*)
Mari-Liis Mikli, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekanstler
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi kohtute talituse juhataja
Küllli Luha, Justiitsministeeriumi kohtute talituse analüütik
Marilyn Reintamm, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik
Katarina Tamm, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna nõunik
Kalle Laanet, justiitsminister (*osales päevakorrapunkti 9 juures*)
Tõnis Saar, Justiitsministeeriumi kanstler (*osales päevakorrapunktide 1–3 juures*)

Juhatas: Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis: Katarina Tamm, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna nõunik

Algus: 05.10.2023. a kell 10.34

Lõpp: 06.10.2023. a kell 12.18

Istungi päevakorras on:

Neljapäev, 5. oktoober 2023

1. **02.06.2023. a KHN-i 125. istungi protokoll kinnitamine** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN kinnitab 02.06.2023. a KHN-i 125. korralise istungi protokoll.
Materjalina lisatud protokoll.
2. **Kohtute haldamise mudeli muudatuste ja kohtute arengukava arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve, Justiitsministeerium, Tõnis Saar
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust.
Materjalina lisatud ülevaade lähiriikide kohtuhaldusmudelitest.
3. **Kohtuarendustoimkonna eelnõu VTK – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Marilin Reintamm, Kaidi Lippus
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust ja võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud kohtute seaduse muutmise ettepanekud seoses kohtunike tagasisideastamisega ja ametikitsendustega ning kohtumenetluse optimeerimise ettepanekud.
4. **Kohtute kommunikatsioonistrateegia ja kohtumenetluse avalikkuse eelnõu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohus, Kristi Kirsberg, Justiitsministeerium, Marilin Reintamm
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.
5. **Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel” muutmine – KS § 41 lg 1 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Külli Luha
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku JM määruse vastavalt muutmiseks.
Materjalina lisatud määruse eelnõu ja seletuskirja kavand.
6. **Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad” muutmine – KS § 41 lg 1 p 3** – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku JM määruse vastavalt muutmiseks.
Materjalina lisatud määruse eelnõu ja seletuskirja kavand.

Reede, 6. oktoober 2023

7. **Kohtute 2024. aasta eelarve kujundamine – KS § 41 lg 2 alusel** – Justiitsminister Kalle Laanet, Justiitsministeerium Kaidi Lippus
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust ja võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud memo 2024. aasta esimese ja teise astme kohtute eelarvehendite kohta.
8. **Riigikohtu nõuniku kohale roteerumine I ja II astme kohtutest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust ja võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.
9. **Juristieksami eelnõu arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.

- 10. XXIII Kohtunike täiskogu teemade arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve**
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust.
Materjal puudub.
- 11. 2024. a KHN-i toimumisaegade kinnitamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve**
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust ja võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.
- 12. Muud teemad – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve**
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.

Neljapäev, 5. oktoober 2023

Istungi algus kell 10.34

Sten Lind liitub istungiga MS Teamsi vahendusel.

Villu Kõve ettepanekul ja KHN-i liikmete nõusolekul muudetakse päevakorda, lisades uueks päevakorrapunktiks nr 3 „KRAPSi muutmise eelnõu (305 SE) arutelu“. Veel lisatakse päevakorda uus päevakorrapunkt nr 8 „Tallinna Halduskohtu kohtunike kohtade arvu suurendamine“.

- 1. 02.06.2023. a KHN-i 125. istungi protokollki kinnitamine – Riigikohtu esimees Villu Kõve**

KHN-i 125. istungi protokollile ei ole kellelgi täiendusi ning see kiidetakse heaks.

Otsus: KHN kinnitab 02.06.2023. a KHN-i 125. istungi protokollki.

- 2. Kohtute haldamise mudeli muudatuste ja kohtute [arengukava](#) arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel**
– Riigikohtu esimees Villu Kõve, Justiitsministeerium, Tõnis Saar

V. Kõve: Tõnis Saar, palun räägi kohtute haldamise mudeli muudatuse vajaduse taustast.

Tõnis Saar: Kohtu esimeestelt on varasemalt tulnud mitmeid ettepanekuid kohtuhalduse ratsionaliseerimiseks ja osade funktsioonide Justiitsministeeriumilt enda valdusesse võtmiseks, need on kohati ka hästi õnnestunud. Ministeeriumist tuleb üha vähem otsustusi, kohtud teevad neid ise ja need toimivad paremini. Justiitsministeeriumile on jäänud üsna vähe funktsioone. Kutsun ülesse kohtuid mõtlema selle üle, millised funktsioonid kohtute haldamises eri organitele on täna seadusesse kirjutatud ja kas nad on selliselt mõistlikud. Küsimus sai alguse selle aasta kevadel, sest tekkis arutelu, miks Justiitsministeerium peab nimetama kohtudirektori ja miks kohtud ise seda teha ei võiks ja kuidas on vastutus jaotunud KHN-i ning Justiitsministeeriumi vahel. KHN-il on üks otsustuspädevus, nõusoleku andmise pädevus ning õigus anda arvamusi ja seisukohti. Kutsun üles mõtlema, kas need rollid on täna pädevad või kas need näiteks peaks olema kohtute poolt hoopiski jõulisemad? Samuti osade funktsioonide puhul tekib küsimus, kas neid peab seaduses üldse reguleerima? Kohtute aasta eelarve kujunemise ja riigieelarve strateegia osas annab KHN seisukoha, aga mis selle arutelu sisuline mõte on? See funktsioon kohtute vaatest tuleks uuesti läbi mõtestada. Samas ministeeriumi poliitiline võim ei peaks saama kohtute suunal võtta vastu otsuseid ilma kohtute endi nõusolekuta. Kas nõusoleku andmise asemel ei võiks KHN teha ettepanekuid? Samamoodi võiksid kohtud ise teha ettepanekuid Justiitsministeeriumile ja justiitsministrile teatud kohtuhaldust puudutavates küsimustes. Sedasi me justiitshalduspoliitika osakonna ja ministriga oleme seda teemat arutanud ning teema tõstatanud. Uurides kohtu esimeeste, kohtudirektorite ja ka KHN-i pädevusi, siis on näha, et need osati kattuvad.

Päevakorrapunktis on mainitud ka kohtute arengukava, kes täna kohtute arengu eest seisab? Head vastust KS-st ei leidnud. Arenguvajadused võiksid tulla minu arust eelkõige kohtutelt endalt.

Kohtu esimeestega arutasime kohtuhaldusmudeli muutmist kohtujuhtide nõupäeval, aga ühtset arusaama ja ühist meelt mudeli osas kohtutel ei ole. Toimivas organisatsioonis tuleb juhtimispädevused niimoodi paika saada, et juhtidel oleks võimalik võtta vastu otsuseid ja neid ka täide viia. Juhtimisinstrumendid kohtutes ei ole kõige operatiivsemad. Võiks mõelda, milline on kohtute juhtimise ja arendamise mudel koos otsustusprotsessidega.

V. Kõve: Praegune kohtute arengukava saab läbi selle aasta lõpuga. Kohtuhaldusmudeli arutelud võiks sidudagi sellega. Vaja on otsustada, kes selle arengukavaga tegelema hakkab ja kes lõpuks ettepanekutega tuleks KHN-i ja kohtunike täiskogu ette.

J. Sarv: Fookus peaks olema kohtuhaldusmudeliga tegelemisel.

I. Pilving: Arengukavasid saab teha erinevalt, aga selline terviklik kontspetsioon võiks arengukava näol ikkagi olla. Praegu tehakse KS muudatusi üksikute seadusemuudatuste kaupa, aga vaja oleks tervikpilti sellest, kuhu me jõuda tahame. Kui me seda arengukava ei tee, siis võib keegi selle meie eest teha ja selle nimi on justiitsreform. Võib-olla tasub seda ära hoida. Juhtimine kohtusüsteemis pole alati kõige efektiivsem, aga arvestades meie eripära, ei saagi see ülimalt efektiivne olla, sest see tähendaks siis tsentraliseeritust ja ainuisikulist võimu kohtu esimehelt. Pean tasakaalu seejuures oluliseks, võib-olla peaks süvendama 2007. a täiskogul kinnitatud arengukava, kus kohtunikonna soov oli saada rohkem autonoomiat. Kohtu sõltumatus on kindlasti suurem väärtus, kui maksimaalselt tõhus juhtimine, juhtimine peab olema optimaalselt tõhus. Ma ei näe probleemi, et kohtuesimees ei suudaks veenda üldkogu enamust, et muudatust on vaja. Arengukava toetan, aga suuna üle peaks arutlema.

K. Siigur: Toetan kohtuhaldusmudeli üle arutlemist, kas see on arengukava nime all või nimetatud teisiti, pole nii oluline. Alustuseks peaks defineerima ära probleemid. Täna kohtuhaldusmudelil on kindlasti oma murekohti, aga samas on see väga töökindel. Peame olema kindlad, et ka uus lahendus toimiks keerulistes olukordades. Vaja on töögruppi, kes sõnastaks probleemid ja mõtleb erinevate lahenduste peale. Mina pooldan, et esimehel oleks rohkem võimu otsuste tegemisel, kui seda senini on olnud. Vältida tuleb, et oluliste otsuste tegemine on antud suurtele kollegiaalsetele organitele. Olen valmis vajadusel kaasa mõtlema.

A. Uritam: Kui me sellest teemast räägime, tekib minu jaoks kaks küsimust: miks ja mida/kuidas? Kõige olulisem põhjus, miks on vaja tänast kohtuhaldust muuta, on tänane poliitiline olukord. Me ei saa olla kindlad, kui kaua valitsus ametis püsib ja mis juhtub järgmistel valimistel. Täna KS-s ettenähtud mudel on sisuliselt ministrikeskne. Selleks, et vältida kehva olukorda sattumist, tuleks võimalusest midagi muuta kinni haarata. Teine põhjus on seotud eelarvega, siin on palju mõttekohti. Kohtud võiksid ise saada paremini otsustada oma eelarve üle. Kolmas põhjus on seotud personalijuhtimisega ehk kuidas me personaliga seotud otsuseid teeme ja kes neid otsuseid teeb. Eesti Kohtunike Ühing (EKOÜ) on täna sellel seisukohal, et kohtuhalduse probleemidega tuleks tegeleda, meie seda toetame.

Meie ettepanek on moodustada ise vastav töökomisjon, seda võiks juhtida Heiki Loot. Töögrupp arutaks erinevad ettepanekud ja leiavad toimivad mudelid. Esialgsel vaatamisel tundub, et Eestis võiks sobida mudel, mis on sarnane Soome või Taani mudelile. Silmas tuleb pidada, et uus lahendus ei tekitaks ülemäärast bürokraatiat ja tasakaalustaks poliitilist mõju. Tuleb säilitada need head omadused, mis praegusel süsteemil on, näiteks horisontaalne juhtimine, täiskogu ja üldkogu. Muudatusesse peaks kohtunikukond kindlasti kaasatud olema, sellepärast on oluline ka täiskogu ja üldkoguga jätkamine. Kokkuvõtvalt on vaja luua töögrupp, analüüsida ja teha ettepanekuid kohtunikukonnale.

V. Kõve: Eduard Odinets, kas Riigikogul oleks valmisolek KS või kohtuhaldusmudel ette võtta? Selle võimaliku muudatuse puhul on meile kindlasti väga oluline, et süsteem ei kaotaks raha ja mingisugune garantii oleks olemas, kui me peaks ministeeriumi haldusest eralduma.

E. Odinets: Kohtuid ja menetlusõigust on mitmes koalitsioonilepingus puudutatud ja see näitab valmidust seda teemat ka avada. Küsimus peitub selles, kas kohtusüsteem ise otsib sellele poliitilisele tellimusele lahendusi või ootab, et poliitikud pakuksid ise neid lahendusi ja siis avaldab arvamust. Me näeme, et riik tegeleb praegu pakilisemate teemadega. Mul isiklikult on valmisolek olemas. Eelarve on ilmselt üks keerulisemaid aspekte.

Kui enamusel on tunne, et vaja on muutust, siis tuleb kuskilt alustada. Ma olen arengukavade usku, need annavad suuna kätte, toetaksin arengukavaga edasiminekut. Eelarve kaitsmisel on arengukava kokkulepe, millele saab viidata ja seeläbi võib arengukaval olla mõju poliitikute otsustele. Võiks mõelda selle peale, et eri organitel oleks rohkem õigust otsustada ja võtta vastutust ehk ei jäädaks liiga arvamuse avaldamise keskseks.

L. Naaber-Kivisoo: Kohtute esimehed toetavad kohtuhalduses muudatuste tegemist, sest me näeme, et praegune süsteem ei tööta. Meil on palju kohtuüleseid küsimusi, mida annaks koos lahendada, näiteks IT, personal, kinnisvarahaldus. Me peaksime vaatama kohtusüsteemi üleseid teemasid ühiselt. Palume KHN-lt töögrupi moodustamist ja mudelite analüüsi. Pean oluliseks ka arengukava, et mõelda kaugemale, menetluses võib aastatega paljugi muutuda. Arengukavas on selged raamid ja piirid, mille sees me saaks toimetada. Kõik kohtud tegutsevad hetkel veidi omaette, vaja oleks ühist lähenemist.

Tõnis Saar: Arengukava võib ka olla 1 lehekülj, see ei pea olema pikk tekst. Eelarve osas ei anta raha lihtsalt vajaduspõhiselt, mida tummsem ja tõhusam on põhjendus, seda parem.

V. Saarmets: Haldamismudelit kindlasti saab parandada ja on vaja parandada. Arengukava on vajalik, et põhjendada eelarvetaotlusi ja ka hoida meil endal siht ja prioriteetid silme ees. Poliitikuid huvitab, et kohtumenetlus oleks võimalikult kiire, aga nende huvi pole juhtimismudelis.

V. Kõve: Mina olen skeptiline nende muudatuste osas. Tasakaalu leidmine Riigikohtu, Justiitsministeeriumi ja KHN-i vahel kohtuhalduses on põhiküsimus, aga siiski 20 aastat on selline lähenemine toimunud. Kahtlen selles, et kui teha Justiitsministeeriumist eraldiseisev kohtuhaldusasutus, siis midagi sellest oluliselt paremaks muutuks. Risk on olemas, et poliitikutel tekib huvi hakata ise meie süsteemi muutma. Süsteemis võiks muudatusi teha, näiteks KHN-i pädevuste ja koosseisu muutmine. Tõhus töögrupp võiks neid kohtuhalduse küsimusi analüüsida ja ettepanekud tuua KHN-i ning lõpuks täiskogu ette. Täna istungi jooksul võiks formuleerida põhimõtted, kes sinna töögruppi võiks kuuluda ja ajaraamid laias laastus paika panna.

T. Vaher: Olen Advokatuuri strateegia ja arengukava dokumentidega pikalt kokku puutunud. Kõige paremini on toiminud mudel, kus lepatakse kokku kompaktne töögrupp ja otsustatakse selle dokumendi kirjutaja, teiste ülesanne on anda sisendit. Esimese mustandi järel kogutakse mõtteid veidi suuremalt grupilt. Töö käigus võib selguda, et kõike pole vaja muuta, aga see on ka analüüsi tulemus. Mina arvaks, et 5 aastat arengukavaks on liiga lühike aeg, mida pikem perspektiiv, seda parem.

I. Pilving: Riigikohtu esimees võiks selle töögrupi moodustada ning pigem hoida inimeste arv väiksena.

V. Kõve: Töögrupis peaks esindatud olema üks kohtu esimees. Riigikohus võtab töögrupi vedamise enda peale. Järgmiseks KHN-i istungiks peaks töögrupp esitama oma esialgse nägemuse.

Otsus: KHN toetab kohtuhalduses muudatuste tegemist ja selleks töögrupi loomist, töögrupi kutsub kokku Riigikohtu esimees. Detsembrikuu KHN-i istungiks esitab töögrupp vahetähtsuse.

3. KRAPSi muutmise eelnõu (305 SE) arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve

Tõnis Saar: Justiitsministeeriumi kärbe tänases hetkes on 26 miljonit 4 aasta peale, sh kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse (KRAPS) indeksi vähendamise mõju. Kohtute mõte, et indekseerida KRAPSiiga sarnaselt ka muud personalikulud, läheb vastuollu Rahandusministeeriumi plaanidega. Vaja oleks leida muid lahendusi ja minu küsimus kohtutele on, et mis oleks motiveeriv ja milliseid ettepanekuid me saaksime valitsusele teha.

V. Kõve: Kohtuesimehed toetasid Riigikohtu arvamust, mis esitati Vabariigi Valitsusele, aga kas ka KHN toetab?

A. Uritam: EKOÜ on kohtunud kõigi parlamendi erakondadega ja selgitanud, et kohtunike motiveerimiseks on vaja rahalisi vahendeid. Palga asendamine pehmete hüvedega ei ole täna mõistlik, see ei ole motiveeriv. Ma ei näe, et muud alternatiivid toimiks.

Tagajärg kohtunike palkade KRAPSist lahti sidumisele on ilmselt see, et tänased murekohad süvenevad veelgi suuremal kiirusel. Kohtunikud lahkuvad pensionile võimalikult vara ja süsteemist lahkuvad inimesed, kellele pole eripensionit oodata. Kohtusüsteem ei toimiks, sest häid inimesi on vähe ja selle tulemusena menetlusajad pikenevad. EKOÜ toetab ka selles küsimuses Riigikohtu arvamust.

V. Kõve: Sõltumata, mis saab KRAPSist, meie seisame muude garantiide eest nii või teisiti, töövõimehüvitisega tuleks tegeleda esmalt. Üks variant oleks, et kohtunikel on lisatasud nende motiveerimiseks. Ametikitsenduste leevendamine võiks ka mõjuda motiveerivalt. Võimalikud alternatiivid peame ise välja pakkuma.

E. Odinets: Üks asi on avaldada oma arvamus ja tuua välja negatiivsed mõjud, mis KRAPSi muudatustega kaasnevad. Sellega samaaegselt võiks välja pakkuda täiendavate võimaluste paketi, mis motiveeriks kohtunikke. Tuleb lisaks probleemidele välja pakkuda ka ideid, kuidas edasi minna.

K. Siigur: Riigikohtu arvamus mulle väga meeldib, aga me ei peaks keskenduma sellele argumendile, et kohtunikud lahkuvad KRAPSi muudatuse tõttu. Alternatiivne tagajärg on see, et kui me kohtusüsteemi piisavalt raha juurde ei saa, siis kohtusüsteem hakkab oma tegemistes osasid tegevusi ära jätma. Ehk see võib lõpuks hakata peegelduma inimestele õigusemõistmise kättesaadavuses ja heaolus, kas kohus jõuab inimesele enam nii palju selgitusi näiteks anda.

I. Pilving: Ma ei ole sellega nõus, et loobume KRAPSist ja selle asemel küsime teistsugust motivatsioonipaketti, kuhu kuulub näiteks ametikitsenduste leevendamine. Mind see ei motiveeriks, mina sooviks oma tööd teha ja saada selle eest väärilist palka. Vaja on kindlat tagatist, selliseid otsuseid ei saa teha tormakalt eelarvemiinuse lappimiseks. Uus rahastamise mudel tuleks teha 4-aastases perspektiivis ja kaasates kõik võimuharud, selle koosseisu volituste ajal tuleks asi puutumata jätta. Enamus kärpest hakkab mõju avaldama viimasel aastal. Olen valmis olema solidaarne, aga see peab olema rahulikult tehtud otsus, mis on tasakaalus kõigi harudega. Kohtunikke motiveeriks see, kui nad saaks stabiilselt sisulise tööga tegeleda. Üle tuleks vaadata, kuidas on võimalik menetlust optimeerida ja milliseid ülesandeid võiks delegeerida kohtutelt mujale. Leian, et kärpekohti on mitmeid, kui seda rahulikult analüüsida. Kohtunikke ei ole küll ära läinud, aga konkursid kipuvad hõredaks jääma.

T. Vaher: Toetan Riigikohtu seisukohta. Põhimõtteliselt minnakse seni kindlalt püsinud süsteemi muutma, millest võib järeldada, et seda juhtub tulevikus veel.

A. Uritam: Seadusega tagatu võetakse meilt ära ja alternatiive samal ajal laual ei ole. Mind ei veena tulevikuks antud lubadused. See muudatus põhimõtteliselt rikub kohtunike õigusi. Kohtunikke väga motiveerib töö, demotiveerib töö suur hulk, veel motiveerib kohtunikupension ja töövõimetushüvitis. Füüsilisi lahkujaid kohtunike seas on vähe, aga neid on rohkem, kes seda kaaluvad.

Tõnis Saar: 4 aastaga hoitakse KRAPSi indeksi kärpega valitsemisalas kokku 19 miljonit, sellest esimene aasta on 2 miljonit.

T. Pappel: Kunagisel KHN-i istungil otsustati, et kohtunikud liituvad KRAPSiiga ja loobuvad sellega oma pensionist. Tollane asekanstler tõi välja, et selle asemel tulevad töödandja pensionid. Kui me sooviks

seada kõike tagasi pöörata ja loobuks KRAPSist, siis see kõik ei tule tagasi. Peaksime säilitama seotuse KRAPSiga ja toetan Riigikohtu seisukohta. Kõik see murendab kohtunike usaldust riigi vastu. Me ei saa kindlad olla, et 2028. a indeks taastub. Me kaotame kindluse oma riigi vastu.

S. Kaljumäe: Indeksi vähenemine tähendab palgakasvu aeglustamist, kui me hüvedest 2013. a ilma jääme, siis argument oli, et võimalus on panustada II samba pensionifondi. Palgakasvu vähendamine tähendab aga I ja II astme pensionisamba kogumise võimaluse vähendamist.

M. Agarmaa: Toetame Riigikohtu arvamust. KRAPSi eesmärk on stabiilsuse tagamine.

Tõnis Saar: Õiguskantsler on oma seisukohta ka varem väljendanud ja Riigikogu on seda seisukohta arutanud, 3 aastat tagasi jäid sellepärast kohtujuristid ka KRAPSist lahti sidumata.

J. Sarv: Konkreetsest palganumbrist isegi olulisem on see, et kohtunike palk liiguks KRAPSi kaudu samas rütmis teiste võimuharude esindajate palgaga. Ühiskonna vaates on kohtunike töötasude KRAPSist lahtisidumine halb seetõttu, et kohtunikuameti atraktiivsus väheneb. Kohtunikukohad on ehk isegi võimalik täita, ent oluliselt nõrgemate kandidaatidega. See omakorda tähendaks õigusmõistmise kvaliteedi langust. Teine oht, mis kaasneks kohtunike palga indekseerimisest loobumisega, on see, et siis oleneksid kõik tulevased palgatõusud ühekordsetest poliitilistest otsustest, mida omakorda mõjutaks poliitikute suhtumine kohtute tegevusse. See aga kahjustaks tõsiselt kohtusüsteemi sõltumatust.

V. Kõve: Motivatsioonipaketiga peaks edasi tegelema, EKOÜ on varasemalt seda vedanud, äkki nad on valmis selle eelnõu tasemele viima. KRAPSi eelnõuga on kaks kahetsusväärset asja, esiteks tehti see kiirkorras ja teiseks selliste otsustega usaldus riigi vastu tervikuna saab kannatada. KRAPSiga kohtunike palga sidumine on varemgi meile negatiivset mõju avaldanud. Argument küsida, kas tahame KRAPSis olla või oleks vaja KS-i oma mehhanismi, mis hoiaks palgad stabiilsena. Kui tehakse otsus, et meid peaks KRAPSist lahti siduma, siis peaks me suutma välja pakkuda alternatiivi.

E. Odinets: KHN-i arvamus võiks rääkida ka muudest ametikohtadest, kohtunikud võiks avaldada ka toetust teistele ametnikkondadele.

Lahkub Tõnis Saar ja Sten Lind.

Paus kell 12.31–13.34

KHN-i liikmed hääletavad Riigikohtu poolt esitatud kirja seisukohtade toetamise osas.

Poolt: 9

Erapooletu: 1

Otsus: KHN on vastu KRAPS-i muutmise eelnõule (305 SE) ja toetab Riigikohtu 25. septembri 2023. a kirjas toodud põhjendusi.

4. Kohtuarendustoimkonna eelnõu VTK – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Marilin Reintamm, Kaidi Lippus

M. Reintamm: Räägime täna kolmest teemast – ametikitsendused, kohtunike tagasisidestamine ja kohtumenetluse optimeerimine. Vastavalt tänase istungi sisendile täiendame juba taustal valmivat VTK-d. Oleme KS muudatuste ettepanekuid arutanud varasemalt EKOÜ, kohtujuhtide, KHN-i ja toimkonnaga. Ametikitsendused on olnud eraldiseisev protsess, mis on seotud kohtunikuameti ajakohastamise ja atraktiivsemaks tegemisega. Kohtumenetluse optimeerimine on alles väga alguses, me pole seda veel põhjalikumalt analüüsinud. Seega võiksime selle teema puhul keskenduda enim kohtust asjade välja viimisele. Üks näide – toimikond arvab, et ennetähtaegsete vabastamise otsustamine võiks minna kohtust välja, aga kohtujuhid seda ei toetanud.

Ametikitsenduste teemal räägime täpsemalt kohtuniku kõrvaltegevustest, kohtuniku töötamisest osalise tööajaga, kohtuniku teenistusvanuse pikendamisest, emeriitkohtuniku nimetusest ja kohtunike spetsialiseerumisest kaitseväeteenistusalaalastele süütegudele. Kõrvaltegevuste lubamise eelduseks on vastavalt tegevusele, kas teavitamine või nõusoleku saamine. Teatud puhul piisab kohtuesimehe

teavitamisest, siia kuulub näiteks õigusloome ning õppe- või teadustööl osalemine. Ettevõtjana tegutsemiseks on vaja kohtuesimehe nõusolekut. Kohtunik hindab esmalt ise, kas see on tema ametikohal sobiv tegevus ja seejärel hindavad sama kohtu esimees ja vajadusel ka eetikanõukogu. Sellega seoses peab ka eetikanõukogu KS-sse sisse kirjutama. Nõusolek peab olema enne äritegevusega alustamist küsitud. Kui kellelgi juba on äriühing olemas enne tööle tulekut, peab ta nõusoleku küsima teatud aja jooksul. Osalise töökoormusega töötamise osas on ettepanek, et kohtunik ei pea avaldust enam esitama ühe aasta kaupa, vaid saab esitada taotluse kohe pikema perioodi kohta. Siinkohal ka küsimus, kas võiks koormusele määrata alampiiri? Taotluse esitamine teenistusvanuse tõstmiseks peaks olema kohtuniku enda initsiatiiv. Nõusolekut ei peaks edaspidi küsima KHN-ilt, vaid vastavasisuliselt otsuse teeb Riigikohtu üldkogu. Tulnud on ettepanek kirjutada seadusesse emeritkohtuniku mõiste ja kohtunike spetsialiseerumine kaitseväeteenistusalastele sättegeudele. Mõelda, kas on vaja eriolukorra ajaks ohvitseridest rahvakohtunikke ja kas erikorra ajal on kaitseväeteenistusalastes sättegeudes tehtud maakohtu otsust võimalik vaidlustada üksnes kassatsiooni korras, jättes vahele menetluse ringkonnakohtus.

K. Siigur: Emeritkohtuniku mõiste ei tundu vajalik, samuti jääb arusaamatuks nende tegevus. Kui me soovime pensioneerunud kohtunikke eetikanõukogusse nimetada, siis selleks ei ole vaja mõistet KS-sse lisada. Selle teema saab uuesti avada siis, kui muude pakilisemate teemadega on tegeletud.

V. Kõve: Mina samuti ei pea emeritkohtuniku mõiste KS-sse kirjutamist vajalikuks.

M. Reintamm: Emeritkohtuniku mõiste asendaks pensioneerunud kohtuniku nimetuse.

K. Siigur: Samuti ei mõista ma ohvitserkohtuniku instituudi vajalikkust, sest kaitseväealased sätteod ja muu sellega seonduv ei erine muust õigusemõistmisest nii palju, et meil oleks vaja selle osas eraldi spetsialiseerumist.

A. Uritam: Mul on heameel, et oleme ametikitsenduste teemani jõudnud. EKoÜ on käinud ka ministriumiga seda teemat arutamas. Põhimõtteliselt toetan seda ideed, aga seadusesse oleks vaja juurde seisukohta või põhjendust, kust jookseb piir, millist ettevõtet kohtunik tohib teha ja millist mitte. Ehk mida kohtu esimees peab kaaluma, kui ta loa annab või sellest keeldub.

M. Reintamm: See osa kõik on samuti ettevalmistamisel. Ühingu liikmed, kes osalesid ametikitsenduste arutelul, on sellega juba tegelenud.

A. Uritam: Seadusesse eetikanõukogu instituudi loomine ei ole minu hinnangul vajalik, sest eetikanõukogu on meil juba olemas ja seda toimivate funktsioonidega. Samamoodi on emeritkohtuniku mõiste defineerimine mittevajalik. Seoses osalise töötaja võimaldamisega tahaks muuta kogu süsteemi sellisel viisil, et töövõimetuse ajal saaks kohtunik osalise ajaga töötada, selle võiks VTK-sse juurde lisada.

Tanel Saar: Kohtunike ametipiirangute lõdvendamine ja ettevõtlusvabadus tekitab minus kahtlusi. Kui me selle kontrollimise kohustuse anname kohtu esimeestele, siis mis on meie ootus neile. Kui nõusolek ettevõtlusega tegelemiseks on antud, siis mis on edasine toimimisviis, kas kontroll hakkab edasi minema perioodiliselt? Ettevõtte tegevus võib ajapikku näiteks muutuda. Teenistusvanuse tõstmisega seotult, kas kaaluka avaliku huvi nõue jääb alles, kuigi eesmärk on teenistusvanuse ülemmäära pikendamise regulatsiooni muuta isikukeskemaks? Siiani on korduvalt teenistusvanuse tõstmise juures tõusetunud küsimus, et milles see avalik huvi seisneb.

M. Reintamm: Avaliku huvi nõude sisse jätmine on üks võimalikest variantidest. Kuidas Riigikohus seda nõuet varasemalt on hinnanud?

V. Kõve: See tingimus on tõesti korduvalt tekitanud küsimusi. Mina võtaks selle kriteeriumi maha, üldkogu suudab teenistusvanuse tõstmise põhjuse mõjusust ise hinnata.

M. Reintamm: Eetikanõukogu instituudi mõte seisnes selles, et nad saaksid esimehele anda omapoolse hinnangu ettevõtlusega tegeleva kohtuniku võimalikus huvide konfliktis.

V. Saarmets: Mulle tundub kohtu esimehelt nõusoleku küsimine ettevõtjana tegutsemiseks liigse bürokraatia tekitamine. Iga-aastaselt esitame me juba huvide deklaratsiooni, kohtunikud on üldiselt mõistlikud ja tunnetavad huvide konflikte ise. Ma ei näe eetikanõukogu instituudi loomisel väärtust. Osalise ajaga töötamise idee on hea, aga peame vastavalt sellele korraldama ümber tööjaotusplaani ja arvestama, et see ei saaks kohtu töö üldiseks takistuseks. Mõnes olukorras võib osalise töökoormusega töötamine olla isegi hädavajalik, aga peaks mõtlema komplekselt, et puhver jääks alles ja kohtu tööd see ei segaks. Teenistusvanuse ülempiiri võiks ehk seadusest üldse ära võtta. Samuti ei pea ma õigeks seda suunda, et koondame üha enam otsuseid Riigikohtu üldkogu kätte. Emeriitkohtuniku termini vastu ma ei ole. Kohtunike spetsialiseerumist kaitseväeteenistusalastele süütegudele ei ole vaja.

M. Reintamm: Esimehe nõusolek, et kohtunik saaks ettevõtjana tegutseda, on ka teistes riikides.

K. Lippus: Kui osalise tööajaga töötamine muutub võimalikuks ja sagedasemaks, siis me peame muutma KS-i volitusnormi kohtunike ametikohtade arvu kehtestamise osas. See tähendab, et me hakkaksime rääkima ühest täiskoormusega kohast ja kuulutame kohtuniku koha välja siis, kui arvestades osakoormusega töötavate kohtunike mõju on arvestuslikult üks täiskoormusega koht täitmata.

J. Sarv: Mis puudutab kõrvaltegevusi, siis seal peaks olema juba eelnev kontrollisüsteem, see ei tohiks jääda ainult kohtu esimehe jälgida. Ma ei ole kindel, kas seadus, mis näeks ette ohvitserkohtunikud n-ö kaasistujatena oleks põhiseadusega kooskõlas. Kui kohtukoosseisu kuulub üks kohtunik ja kaks ohvitserkohtunikku, kes on sõjaväelises käsuaheas, siis on ohvitserkohtunikel enamus ja tegu poleks sõltumatu õigusemõistmisega. Minu arvates oleks ka rahvakohtunike teemaga vaja tegeleda, kas korraldada süsteem ümber või see institutsioon üldse ära kaotada.

T. Vaher: Mina soovitaks ametikitsenduste teemat mitte nii laiaks lasta, esimees ei halda seda kõike ära. Varasem kogemus Advokatuuris on näidanud, et see võib kiirelt mahukaks ja probleemseks muutuda. Vaja oleks seada mõistlik piir, näiteks eristades aktiivset ja passiivset osalust ettevõttes, see võtaks ka esimehelt veidi survet maha. Kohtunik ei peaks olema ühegi äriühingu juhatuses, võib kaaluda nõukogu liikmeks olemist, aktsionäriks võiks kohtunik olla. Kohtuniku osalus ettevõtluses võib tekitada väga ebasobivaid tagasilööke ja ka näiteks mainekahju teistele kohtunikele, kes ettevõtlusega ei tegele. Kohtuniku juhatuse liikmeks olemist tuleks igal juhul vältida, et mitte hägustada oma positsiooni kohtunikuna, siis kaovad ära ka kõik tagatised ja tekivad erinevad isikliku vastutuse küsimused. Kas osalise koormusega töötamise asemel ei võiks hoopis arutada väliste inimeste ajutist kaasamist? Emeriitkohtuniku defineerimine võib tulla kasuks organisatsiooni sidususes, sest siis inimesed tunnevad ennast süsteemile kasulikena, meil on Advokatuuris emeritadvokaatide nimetamine mõjunud positiivselt. Emeriitkohtuniku üks roll saaks ehk olla, et vajadusel kutsutakse neid ajutiselt kohtusse tööülesandeid täitma.

V. Kõve: Osakoormusega töötamine on noortele huvipakkuv, alustavad kohtunikud tahaksid sisse elada osalise ajaga töötades.

A. Asi: Kõrvaltegevuste osas peaks kindlasti olema täiendavad raamid, mille alusel kohtu esimees ettevõtluseks loa annab, oluline on seejuures veel kõrvaltegevuse mahu hindamine. Ma ei toeta kohtunike spetsialiseerumist kaitseväeteenistusalastele süütegudele. Suure tõenäosusega pole sõjaajal ohvitseridest kohtunikud ka kättesaadavad. Ma ei näe, kuidas see toetaks menetluse efektiivsust. Rahvakohtuniku institutsioon vajab üle vaatamist, ministerium peaks sellega tegelema.

T. Pappel: Meie kohtus paljud toetavad kohtunike võimalust tegelda ettevõtlusega. Nõustun samas ka eelkõnelejatega, et praegune sõnastus on liiga lai ja vaja oleks selgemaid piire. Kohtuesimehel pole seda kõike võimalik hallata. Kui kohtunik ei pea ära märkima osalise ajaga töötamise tähtaega, siis kuidas me teame, kas see koht täidetakse või mitte. Kas on mõistlik, et kohtu esimees peab pikendamise otsustamiseks ka ära kuulama üldkogu arvamuse, kui me osalise koormusega töötamist soodustame? Kindlasti on vaja ära määrata ka kohtuniku töökoormuse alampiir. Kas osalise ajaga töötaval kohtunikul on samad hüved nagu täiskohaga töötaval kohtunikul? Kohtujuhid on varasemalt leidnud, et kohtuniku teenistusvanuse tõstmisel nad ei taha olla vaheaste, sest neil on keeruline keelduda taotluse esitamisest, kui kohtunik ise soovib edasi töötada. Mul tekib ka küsimus, et mis saab olla kohtuniku mõjuv põhjus edasi töötamiseks peale tema enda soovi. Teenistusvanuse piiri ei saa ka üldse seadusest välja võtta, sest sellega tekib tervisekontrolli küsimus. Emeriitkohtuniku mõiste seadustamine ei ole midagi halba, kui meie eesmärk on kohtunikke motiveerida. Olen nõus, et kohtunike spetsialiseerumist kaitseväeteenistusalastele süütegudele vaja ei ole.

I. Pilving: Kohtunikele ettevõtlusvabadust ja ametikitsenduste leevendamist ma ei toeta, rahvusvahelises organisatsioonis juriidilist tööd võiks kohtunik teha.

K. Siigur: Kui teenistusvanus on seaduses kirjas, siis peab pikendamise võimalus olema sõnastatud erandina ja õigusmõistmise huvides. Teenistusvanuse tõstmise küsimus peaks olema vajaduspõhine. Teenistusvanuse tõstmise taotlus võiks olla paralleelne kohtunikukonkurssiga, siis on üldkogul võimalus hinnata, kas täita koht uue kohtunikuga või konkursi ebaõnnestumisel jätkata taotluse esitanud kohtunikuga.

E. Odinets: Isiklikult toetan ametikitsenduste leevendamist, mulle tundub, et variante on erinevaid ja teema vajab tegelemist. Sama on osalise tööaja lubamisega, mõistlikke lahendusi on ka selles vallas. Kohtunike spetsialiseerumine võiks olla pigem võimalus kui kohustus. Toetaksin rahvakohtunike instutsiooni teema käsitlemist.

V. Kõve: Kõrvaltegevuste osas on selge vahe arvamustes vastavalt põlvkonnale. Selge on, et praegune sõnastus on liiga lai. Osaline koormus on leidnud toetust ja seega tuleks praktilisi lahendusi selle rakendamiseks leida. Teenistusvanuse küsimus kerkib üles siis, kui esimesed pensioni mittesaavad kohtunikud jõuavad selle vanuseni, vanuse ülempiiri ära kaotamine pole ka mõistlik. Emeriitkohtuniku mõistet pole vaja seadusesse panna. Kohtunike spetsialiseerumine kaitseväeteenistusalastele süütegudele pole samuti vajalik.

K. Lippus: Meil on hetkel arutelu all arenguvestlused ja kohtunike tagasisidestamine. Kohtusüsteemi peamised eesmärgid on tagada parima kvaliteediga õigusemõistmine ja võtta selle eest asjakohane vastutus. Kohtute aastaraamatus 2018. a toovad kohtu esimehed oma artiklis välja, et kuigi kohtute seadus reguleerib teenistusliku järelevalve läbiviimise korda, ei saa praeguse regulatsiooniga reageerida kohtuniku töö sisulise kvaliteedi kitsaskohtadele nagu korduvad sarnased menetluslikud vead, arusaamatud põhjendused lahendites, kasinad õigusalsed teadmised ja enesetäiendamise puudumine. Kohtute 2020–2023 arengukavas oli kirjas, et kohtusüsteemisisese kohtunike tagasiside andmise süsteemi eesmärgiks on toetada kohtunike professionaalsete oskuste arendamist, tõsta kohtulahendite kvaliteeti ja vajadusel suunata kohtunikke koolitusele. KHN-i 123. istungi protokollis soovitas KHN JUM-il jätkata kohtunike tagasisidestamise süsteemi loomisega: rõhutati, et eelnõu 633 regulatsioon vajab konkretiseerimist, et oleks võimalik luua efektiivne süsteem, mis võimaldaks teostada tõhusat järelevalvet kohtusüsteemis. Euroopa kohtute haldamise nõukodade võrgustik (ENCJ) toob välja, et „Kohtunike professionaalse hindamise süsteemi eesmärgiks on kahepoolse tagasiside andmine nii kohtuniku tööle kui ka kohtu töökorraldusele, arutada kohtuniku tööalaseid saavutusi ja eesmärke, välja selgitada töökorralduslikud probleemid ning leida viise nende lahendamiseks ja edaspidiseks ennetamiseks. Seda selleks, et parandada kohtusüsteemi poolt avalikkusele pakutava teenuse kvaliteeti.“

On selge, et üks organ tagasisidestajana ei saa täita kõiki neid eesmärke. Kohtunike tagasisidestamise süsteem võiks tulevikus hõlmata kõrgema astme kohtu poolt tagasiside andmist ja arenguveestlusi kodukohtus. Arenguveestlused lisasime, sest näeme, et pärast SE 633 jõustumist ja kohtutes osakondade loomist on kohtutes rohkem võimekust arenguveestlusi läbi viia, koormust saab jagada osakonnajuhatajate, kohtu esimeeste ja kolleegiumi esimeeste vahel.

KS VTK-sse on plaanis kirjutada ainult seda, et arenguveestlused toimuvad regulaarselt, kord aastas. Iga kohus saab ise otsustada arenguveestluse läbiviimise korra. Arenguveestlus on kindlasti kahepoolne ja see on kohtuniku võimalus saada tagasisidet ja anda tagasisidet ise töökorralduse osas. Lisaks saab rääkida probleemidest, pakkuda välja lahendusi ja kohtunik saab juhile oma ootusi peegeldada. Arenguveestluse läbiviimiseks saab küsida kohtuniku kohta tagasisidet ka kolleegidelt, alluvatelt, koostööpartneritelt. Arenguveestluste haldamisel on abiliseks kohtutes juba kasutusele võetud tarkvara. Kui Riigikohtu eestvedamisel saab valmis ka kohtuniku kompetentsimudel, siis kohtunik ja vahetu juht saavad neid kompetentse tarkvaras hindamisel kasutada. Arenguveestlus fikseeritakse kokkuvõttega, milleks saab samuti kasutada tarkvara. Seaduse tasandil regulatsioon tuleks minimaalne.

Tagasiside andmist kõrgema astme kohtu poolt on varasemalt arutletud SE 633 menetlemise raames. Selle alusel annab I astme kohtunikule tagasisidet ringkonnakohtu kolleegium ja ringkonnakohtunikule annab tagasisidet Riigikohtu kolleegium. Kohtuarendustoimkonnas oleme arutanud, et tagasisidet antakse erinevate tegurite põhjal: kohtuniku praktika pinnalt (lahendid, toimikud), menetluse juhtimine ja korraldamine, tööjaotus kohtunike ja ametnike vahel, menetlusnormide järgimine, kohtusaalis käitumine ja suhtlemine menetlusosalistega, kõrgema astme kohus kaasab vajadusel ka esimehe/osakonnajuhataja/kolleegiumi esimehe või küsib andmeid. Leiti ka, et tagasisidevestluse planeerimiseks tahaks kolleegium teada varasemalt ka I astme kohtuniku osakonnajuhataja või esimehe tagasisidet kohtuniku osas, näiteks kas arenguveestlused on toimunud ja kuidas kohtunik ise oma arenguga tegeleb. Tagasiside andmise võib alata ringkonnakohus, Riigikohtus, kohtu esimees, kohtu omavalitsusorganid ja ka kohtunik ise.

Konkreetses regulatsioonis oleks kirjas, et vestlusele ilmumine on kohustuslik ja põhjusega ilmumata jätmine on distsiplinaarsüütegu. Vestluse tulemusteks võib olla kas vestluse toimumise fikseerimine, tähelepanekute fikseerimine või kohtunikule antud soovitude fikseerimine. Soovitused lisatakse kohtuniku isikutoimikusse kuni järgmise vestluseni. Kohtunik saab esitada oma seisukoha pärast tähelepanekute ja soovitude andmist. Tagasiside ei ole ainult negatiivne ja kindlasti tuleb märkida vestlustes ka seda, mis on positiivset kohtuniku töös. Kõrgemate astmete koormus tõuseb ja seetõttu on ette näha, et eelkõige esimestel aastatel hakatakse vestlusele kutsuma neid kohtunikke, kelle praktika võiks vajada parandamist ja millele kõrgema astme kohus sooviks tähelepanu juhtida.

V. Lapimaa: Süsteemisene tagasiside on parem kui mingisugune väljastpoolt kontrollmehhanism. Oleme välja toonud, et professionaalne tagasiside andmine nõuab ajaressurssi ja see on vaja sisse arvestada kohtuniku koormusesse. Meie tsiviilkolleegiumis on ligi 60 kohtunikku, kellele tagasisidet anda. I astme kohtute esimehed peavad ka kindlasti olema kaasatud, koostöös toimiks tagasisidestamine paremini. Ohukoht seisneb selles, kui kohtunik ei ole ise huvitatud tagasiside saamisest, siis pole ka ringkonnakohtunik motiveeritud tagasisidet andma kohtunikule, kes ei taha koostööd teha. Peame mõtlema, kuidas motiveerida ringkonnakohtute esimehi ja kolleegiumi esimehi seda rolli endale võtma.

T. Vaher: Nooremad kolleegid hindavad tagasisidestamist, see on üks osa motivatsioonipaketist. Ühel või teisel moel on vaja see aeg leida. Sellel on positiivne efekt olemas.

T. Pappel: Nõustun Villem Lapimaa jutuga ja olen nõus, et tagasiside andmine on vajalik, kohtunikud on sellest huvitatud. Kas arenguveestluste käigus kohtu esimees ei käsitle muud tagasisidet, vaid ainult töökorralduslike teemasid? Rollid peaks olema niimoodi jaotatud, et kohtuesimehel on oma kohtuniku üle suurem vastutus, pigem võiks madalama astme kohtuesimees kaasata juba arenguveestlustesse

järgmise astme kohtute tagasisidet. Menetluse juhtimist ja tööjaotust on ringkonnakohtul I astme kohtunike osas päris keeruline hinnata. Kas seda eelkõige ei peaks jälgima oma kohtu esimees? See on väga töömahukas. Positiivne on, et ei ole seatud konkreetseid tähtaegu. Sätted tuleb sõnastada nii, et kohtunikud ka selle ideega kaasa tuleks ja mõistaks positiivse tagasiside aspekti.

K. Lippus: Arenguvestluste ja tagasisidestamise põhiline vahe seisneb selles, et arenguvestlust peetakse regulaarselt näiteks kord aastas oma kohtu osakonnajuhatajaga ja tagasisidestamine võiks toimuda kord 4 aasta jooksul laiemas ringis. Kohtuarendustoimkonnas tulid idee, et kõrgema astme kohus peaks andma tagasisidet madalamale astmele ehk see on kohtunike enda soov.

V. Saarmets: Tagasiside andmine tähendab ka positiivset tagasisidet, aga see ei jäänud kõlama. Miks arenguvestlus ja tagasiside ei võiks koos olla? Tegelikult need aspektid, mille osas tagasisidet antakse, saaks koondada arenguvestlustesse, samamoodi saab sinna kaasata ka kõrgema astme kohtute sisendi. Võiks ka mõelda sellele, kas arenguvestlused peavad kindlasti toimuma iga aasta. Olen selle mõtte poolt, aga ei ole kindel, kas see tagasiside peab olema nii formaalselt planeeritud.

K. Kruusvee: Kas arenguvestluste sagedus ei võiks paindlikum olla? Esimeeste töömaht on kasvutrendis, täna oleme rääkinud mitmest lisaülesandest, kohtuesimehele ei pruugi aega jätkuda õigusemõistmiseks.

A. Uritam: EKoÜ on sellele ideele vastu. Ei ole selge, mida hinnatakse, miks hinnatakse ja millist probleemi lahendatakse. Arenguvestluste teema pole uus ja jätkuvalt on segane selle eesmärk. Kui tekib koolitusvajadus, siis selle saab koolitusosakonnale edasi anda. Kõige olulisem on see, et mis probleemi me lahendame ja mis on selle muudatuse kasu. Toodi välja, et tagasisidet küsitakse alluvatelt ja kolleegidelt, samas minul näiteks ei ole aimugi, mida minu kohtunikest kolleegid menetlustes teevad. Ja keda peetakse silmas koostööpartnerite all? Arenguvestlus on formaalsus, millele pole vaja aega ja ressursi kulutada. Tagasisidestamisel tekivad samad probleemid ehk mida me hindame ja mille alusel me hindame? Esmalt on vaja välja töötada kompetentsimudel, kolleegid tajuvad puudust headest meetodilistest juhistest. Kui eesmärk on parandada kohtute tööd, siis tagasisidestamine ei ole meetod, kuidas sinna jõuda. Samuti ma ei mõista, kuidas sissekanded isikutoimikusse mõjutavad kohtuniku edasist tegevust. Mul ei ole usku, et vestlused ja tagasisidestamine aitaks probleeme lahendada. Kes hindab ja kuidas hinnatakse on läbi mõtlemata, ressursi jääb väheks. Tagasiside jääb selle meetodikaga ka väga subjektiivseks. Olen selle idee osas kriitiline ja ei näe, et see kohtumenetluse kvaliteedi probleemi lahendaks.

I. Pilving: Kohtunikud saavad kõrgematelt astmelt juba ka praegu tagasisidet ja seda lahendite kaudu. Selle muutuse tegemiseks on vaja väga selget mõjuanalüüsi ja ressursikulu arvestust. Ma ei usu vajadusse kõrgemal kohtuastmel täiendavat tagasisidet anda. Me saame kokku ka muudel üritustel, koolitustel ja ümarlaudadel, kus me ka vestleme. Heal arenguvestlusel on kindlasti oma kasu, aga ei ole kindel, kas seda on vaja seadusesse formaliseerida. Heast arenguvestlusest teeb kehva arenguvestluse liigne formaalsus.

L. Naaber-Kivisoo: Nii nagu kõik teised, vajab ka kohtunik enda kõrvale tuge. Arenguvestlus on tema hetk, kus ta saab vestelda inimesega, kes töökeskkonnas teda toetab. Arenguvestlus kindlasti aitab läbipõlemist ja muid probleeme vältida. Me oleme arenguvestlusi nüüd katsetanud ja alguses ongi harjumatu, aga mida rohkem neid vestlusi teha, seda paremaks see muutub. Tagasisidestamist on vaja selleks, et kohtunikud saaks otse ja ausalt arvamust oma tööle, esimehed ei saa seda alati ise teha.

V. Kõve: Tagasisidestamise puhul on murekoht, kas kõrgema astme kohtul on ressursi tagasisidet suurel hulgal kohtunikele anda. Arenguvestlus ei tohiks muutuda formaalseks protseduuriks. Uue kohtuniku tagasisidestamine esimesel kolmel aastal on mingil kujul juba formaalsuseks muutunud.

K. Siigur: Selle teemaga on vaja minna konkreetsemaks, seda teemat on arutatud juba aastaid. Kohtuarendustoimkond võiks esitada järgmiseks KHN-i istungiks konkreetsed ettepanekuid.

A. Uritam: Kas ei võiks selle teema panna pausile ja minna edasi kohtunike kompetentsimudeli tegemisega? Metoodilised juhised aitavad eelkõige inimesi, mitte esimehega vestlemine.

K. Lippus: Meie soov on teha kohtusüsteemi sisene tagasisidestamise süsteem selleks, et ühiskonna usaldusväärsus kohtusüsteemi vastu säiliks ja tugevneks. Palju on juttu olnud motivatsioonist, selleks on vaja, et inimene tunneks autonoomsust, sidusust ja meisterlikkust. Arenguvestlus on mõeldud organisatsioonis toetama sidususe ja meisterlikkuse tekkimist. Kas KHN toetab arenguvestluste ja tagasisidestamise lisamist järgmisesse KS-i väljatöötamiskavatsusse?

J. Sarv: Toetan selle teemaga edasi tegelemist. Tegelikult on seda mehhanismi vaja väikese hulga kohtunike jaoks, kes kõrgema astme kohtute lahendites olevast tagasisidest ei huvitu. Meil on vaja kvaliteedikontrolli, kohtuniku töö kvaliteedist räägime muude teemade kõrval vähe. Suurt töökoormuse kasvu ma selle muudatusega ei näe, sest tegelikus elus oleks tagasisidestamist tarvis suhteliselt vähestele kohtunikele.

K. Kruusvee: Kui me ise ei loo seda kvaliteedi hindamissüsteemi, siis võidakse see luua meie eest ja on oht, et see sobib meile veel vähem.

KHN hääletab kohtuarendustoimkonna eelnõu VTK-ga jätkamise osas.

Poolt: 9

Vastu: 1

Paus kell 15.31–15.50

M. Reintamm: Kohtu alluvusest asjade/menetlustoimingute välja viimine on olnud toimkonnas arutelu all kaks korda ja ühe korra kohtujuhtide nõupäeval. Muude ettepanekute analüüsiga me alles tegeleme.

T. Pappel: Tsiviilkolleegium oli nõus apellatsioonimenetluse optimeerimise võimaluste otsimisega. Tsiviilkolleegium edastas ka sõnumi, et ringkonnakohtu ei tohi muuta praegusest suulise arutamisega kollegiaalsest õigust mõistvast kohtust kirjalikku menetlust pidavate üksikkohtunike kohtuks. Kohtunikud ei toeta seda, et ringkonnakohtus võib asja läbi vaadata ja lahendada ilma apellatsioonkaebust kohtuistungil arutamata, kui ta ei pea istungit vajalikuks. Ka ei toetata kollegiaalse otsustuse vähendamist vähemtähtsates asjades ja/või menetlusosaliste nõusolekul. Leitakse, et ringkonnakohtule annab võrreldes maakohtuga uue (eelduslikult parema) kvaliteedi eelkõige just asjade kollegiaalne lahendamine. Kui ühele spetsialiseerunud maakohtunikule vastandub üks, aga mittespetsialiseerunud ringkonnakohtuniku arvamus, ei pruugi see olla tõsiseltvõetav.

K. Siigur: Mina toetan neid ettepanekuid, sest need lähtuvad väga selgelt põhimõtetest, millest kohtu töökorraldus üldse peaks rohkem lähtuma. See ei tähenda, et ringkonnakohtunik hakkab üksi neid asju läbi vaatama, vaid see on üks võimalus. Mingi hetk peame me tulema ka I astme optimeerimise juurde. Kohtu töö peab pakkuma inimesele väärtust, ebaolulise tegemist tuleks vältida.

A. Uritam: Menetluskulud võiks määrata siis, kui kohtuotsus on jõustunud, siis ei pea iga kohtuaste menetluskulusid uuesti määrama ja nii väldime tühja tööd.

J. Sarv: Soome saab eeskujuks võtta, mis puudutab ettepanekut jätta ringkonnakohtule õigus ilmselgelt põhjendamatu apellatsioon läbi vaatamata. Neil on apellatsioonikohtus toimiv süsteem, kus umbes kolmandik tsiviilasjadest ei läbi apellatsioonikohtu filtrisüsteemi. Ka siin on tagatis olemas, sest need asjad on Riigikohtus vaidlustatavad, kui ringkonnakohtus jätab asju menetlusse võtmata.

M. Helm: Palun läbi mõelda, mida tähendab tõendite märkimine apellatsioonimenetluse optimeerimise ettepanekus.

V. Kõve: Järgmine teema on tsiviilkohtumenetluses väiksemate nõuete menetluste lihtsustamine, kust see mõte tekkis, sest tegelikult on see TsMS-s justkui juba olemas?

K. Lippus: Vahur-Peeter Liinilt saab toimkonnas seda täpsustada, aga see on koostöös kohtunikega kirja pandud.

V. Kõve: Menetluskulude hüvitamise ettepanek tekitada hinnaga seotud tabel, nagu oli varasemalt, ei tundu mulle mõistlik. Me peaksime liikuma selles suunas, et kulude hüvitamine toimuks toimingupõhiselt või kuidagi automaatsemalt.

T. Vaher: See ettepanek ei tundu ka mulle õiglane.

K. Lippus: Arutasime seda toimkonnas ja seal oli mitmeid eri arvamusi. Oli mitmeid, kes toetasid tabelit. Kui tabelit ei toetata, siis arvestame sellega.

A. Uritam: Tabeliga tekib probleem, et see jääb kiiresti ajale jalgu ja ei vasta lõpuks reaalsusele. Mingisugune automatiseeritud lahendus võiks olla, näiteks e-toimiku rakendus, mis teeb arvutusi ja aitaks protsessi lihtsustada.

M. Helm: Tehisintellekti võiks menetluskulude arvutamiseks kasutada. Sellele läheb praegu palju ressursi.

K. Siigur: Kohtunikul peab alles jääma võimalus hinnata varasema kogemuse põhjal menetluskulude mõistlikkust.

T. Vaher: Menetluskulude suurusel ja asja ajalisel mahul on väike seos. Eelkõige mõjutab menetluskulusid vastaspoole ja kohtu tegevus. See komponent peab jääma kohtunikule alles, et ta saaks hinnata menetluskulude mõistlikkust. Tehniline abivahend võib ikka olla, mis aitab arvutusi teha, aga kohtunik peab andma sisendi.

V. Saarmets: Selle tabeli positiivne pool on, et menetlusosaline oskab veidi menetluskuludega arvestada.

V. Kõve: See tundub lihtne, aga menetlused on keerulisemad ja ma arvan, et see tabeli variant ei toimi. Teemaga peaks tegelema, aga vaja uut lahendust. Räägime edasikaebeõigusest lihtmenetluse asjades ja apellatsioonimenetlusest lihtmenetluse asjades.

J. Sarv: Ma ei ole seda tsiviilkolleegiumiga arutanud, aga kui läheb läbi ettepanek, et lihtmenetluse asjades oleks apellatsioonimenetluse esemeks üksnes õiguse kohaldamise küsimus, võiks kaaluda apellatsioonimenetluse vahele jätmist ka ilma poolte nõusolekuta. Valdavas osas väärteasjades jääb ka apellatsioonimenetlus vahele. See suurendab küll Riigikohtu töökoormust, aga kohtusüsteemi jaoks tervikuna see vähendaks koormust. Kui tegu on õiguse kohaldamise küsimusega, siis apellatsioonimenetlusega vaidlus eelduslikult niikuinii ei lõpe.

V. Kõve: Räägime kohtust asjade välja viimisest järgmisena.

K. Kruusvee: Vangistusest tingimisi ennetähtaegse vabastamise osas on ettepanek, et kuna tegemist ei ole õigusemõistmisega, vaid retsidiivsuse määramisega, siis sellega ei peaks tegelema kohus, vaid vastav komisjon. Aga kuna seda otsust saab vaidlustada halduskohtus, siis eelduslikult meie

töökoormus ikkagi kasvab, palun seda analüüsi teha. Kust tuleb eelarve komisjoni loomiseks? Ma saan aru, et vabastamata jätmisi on tunduvalt vähem, aga kas selle muudatuse tulem on ikka kokkuhoid?

I. Pilving: Ei näe põhjust, miks on vaja vaidlustamine viia halduskohtusse, kriminaalvaldkonna kohtunikud tegelevad retsidiivsuse määramisega juba praegu, neil on see kogemus.

J. Sarv: Retsidiivsuse määramisega võiks tegeleda ikkagi komisjon, kus on oma valdkonna eksperdid. Usun, et kvaliteet siis tõuseks. Halduskohus vaataks kaebust teise pilguga, kui seda teeb maakohus.

L. Loide: Olen selle ettepanekuga nõus.

T. Pappel: Üks kohtunik leidis, et kõigis asjades ka komisjoni moodustamine põhjendatud pole, sest see on väga suur ressursikulu ja komisjon peaks olema ainult tõsisematel juhtudel.

J. Sarv: Komisjon peaks töötama alaliselt.

I. Pilving: Oluline on, et see funktsioon läheks kohtust ära.

A. Asi: Toetan seda ettepanekut. Oleks vaja mõelda, kas komisjoni lähevad kõik asjad või nende asjad, kes taotleavad ise vabastamist. Komisjon peaks olema alaline. Ei näe probleemi, kui vaidlustamine jääks maakohusse.

V. Saarmets: Toetan ka seda ettepanekut, aga vaja oleks kulude osas analüüsi.

K. Siigur: Ettepanek nõuab veel arutamist ja kulude analüüsi. Kui kulu läheb palju suuremaks ja raha võetakse kohtusüsteemi arvelt, siis see ei tasu ära.

J. Sarv: Väärteomenetluses võiks üldse loobuda rahatrahvi asendamisest aresti või üldkasuliku tööga (KarS § 72). Inimene ei jääks karistusega, sest kohtutäitur tegeleb temaga ikka. Üks lahendus võiks olla ka see, et kui isik paneb toime uue väärteo ja asi saadetakse kohtusse, siis asendatakse tema tasumata rahatrahvid arestiga uue väärteomenetluse käigus või arvestatakse tasumata trahve praegusest ulatuslikumalt uue karistuse mõistmisel.

K. Siigur: Võiks hakata neid tasumata trahve liitma ja kui see trahvide hulk jõuab X summani, siis korraldatakse asenduskaristus.

A. Asi: Toetan Juhan Sarve mõtet.

M. Helm: Ettepanek, et nõusoleku lapse või eestkostetava nimel tehingu tegemiseks annaks kohtunikuabi, selle osas oleks vaja mõelda, kes selle nõusoleku annab.

V. Kõve: Toetan ettepanekut luua korteriühistutega seotud vaidluste jaoks kohtueelne lahendamise- või lepitusorgan.

Otsus: KHN toetab kohtuarendustoimkonna eelnõu VTK-ga jätkamist, sh tagasisidestamise süsteemi loomist. KHN peab oluliseks tegeleda edasi ka kohtumenetluse optimeerimisega.

5. Kohtute kommunikatsioonistrateegia ja kohtumenetluse avalikkuse eelnõu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohus, Kristi Kirsberg, Justiitsministeerium, Marilin Reintamm

M. Reintamm: Eelnõu jäi varasemalt Riigikogus seisma. Meie eelnõus oli, et füüsiliste isikute nimesid kohtulahendites ei avaldata, aga Eesti Meediaettevõtete Liidule see ei meeldinud. Jätsime sisse lause, et ajakirjanduslikul eesmärgil eeldatakse toimikuga tutvumise puhul õigustatud huvi. Riigikogu

õiguskomisjon, Advokatuur ja kohtud olid aga selle vastu. Ministeeriumis on meil hetkel seisukoht, et tahame selle eelnõuga edasi minna. Seisukoht on endine, et jõustumise ootel kohtulahendid kuuluvad avalikustamisele, süüdistatava nimi avalikustatakse, tunnistajate/kannatanute nimed avalikustamisele ei kuulu, füüsilise isiku nimed tsiviil- ja halduskohtumenetluses avalikustatakse ainult nende taotlusel ja ministeerium ei soovi teha ajakirjandusele erandit toimikuga tutvumisel tsiviil- ja haldusajades. Meie ettepanek on, jätta ajakirjandusliku huvi eeldamine ainult süüteomenetlusse.

V. Kõve: See tuleks viia Riigikokku, eelnev kokkulepe ei ole nii oluline, Riigikogus jõutakse neid arutelusid pidada. Kuna avalikkuse eelnõu on olnud pikalt ootel, siis oleme edasi lükanud ka oma kommunikatsioonistrateegia loomist, see teema tasub ka uuesti Kristi Kirsbergi vedamisel tõstatada.

K. Kirsberg: Meil on vaja tegeleda kohtute kommunikatsioonistrateegiaga ja ka KHN-i soovitustega meediaga suhtlemisel. Praegused meediasuhtluse soovitused on ajale jalgu jäänud. See dokument sõltub sellest, kas tuleb muudatusi või mitte. Ajakirjanikud neid soovitusi tõesti loevad ja seega meile mitte avalikustamist ette heidavad. Nii kohtunikele kui pressinimestele on need soovitused väga vajalikud. Dokument peab olema arusaadav, lühike ja kindlasti kooskõlas strateegiaga. Strateegia uuendamisega läheme praegu edasi, sinna soovin juurde väga praktilisi sotsiaalmeedia käitumise juhiseid ja samaaegselt peaksime moodustama töögrupi, et need varasemad soovitused üle vaadata ja neid vastavalt täiendada. Enne ei saa seda dokumenti vastu võtta, kui on selge, mis sellest eelnõust saab.

KHN hääletab kohtumenetluse avalikkuse eelnõuga edasi tegelemise osas.

Poolt: 8

Vastu: 2

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks ja toetab kohtumenetluse avalikkuse eelnõuga edasi tegelemist.

6. Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel” muutmise – KS § 41 lg 1 p 4 alusel –
Justiitsministeerium, Külli Luha

K. Luha: Määruse muudatusega muudame Viru ja Tartu maakohtute kohtumajades kohtunike arvu, jättes muutmata kohtunikukohtade koguarvu maakohtus. Muudatuse põhjuseks mõlemas maakohtus on tsiviilasjade koormuse muutumine maakohtu siseselt. Viru Maakohtus tõstame novembris ümber ühe Jõhvi kohtumaja kohtunikukoha Rakvere kohtumajja. See ei ole täitmata ametikoht, vaid üks kohtunik on avaldanud selleks ise soovi. Teine muudatus hõlmab detsembris Tartu MK Valga kohtumajast ühe kohtunikukoha liigutamist Tartu kohtumajja. Selle muudatuse põhjuseks on, et Valga kohtumajas ei ole piisavalt koormust kahele tsiviilvaldkonna kohtunikule ja pole alust ka eeldada kohtusse saabuvate asjade arvu suurenemist kõnealuses piirkonnas. Ettepanekud määruse muutmiseks on tulnud kohtutelt ja on arvestades tsiviilasjade koormuse jaotust maakohtute sees täiesti põhjendatud.

Tallinna Halduskohtu ja Tallinna Ringkonnakohtu osas määruse muutmise eesmärk on muuta sujuvamaks kohtunike vahetust ja leevendada sellest tingitud koormuse tõusu. Tallinna RKK tsiviilkolleegiumist lahkub lühikese aja jooksul ametist 3 kohtunikku, selle mõju tsiviilkolleegiumile on tuntav. Sellepärast on oluline lisada määrusesse regulatsioon, et kolm uut kohtunikku saaksid võimaluse ametisse asuda umbes 5–8 kuud enne kohtunikukoha vabanemist. Samuti lahkub Tallinna HK kohtunik ametist 2025. a. Loodav ajutine regulatsioon võimaldab uuel halduskohtunikul ametisse asuda juba 2024. a alguses ja aitaks sellega ära hoida halduskohtus ametis olevate kohtunike olulise töökoormuse tõusu.

V. Kõve: Kas Tallinna HK Pärnu kohtumaja leiab veel kasutust pärast kohtuniku ametist lahkumist?

K. Kruusvee: See on diskussiooni koht, mida saab tulevikus arutada. Asjade jagamine HK-s pole juba ammu piirkonnapõhine, küsimus on üksnes töölaua asukohas ja mul ei ole vahet, mis linnas halduskohtunikud töötavad. Juhtimise seisukohalt pole vahet, kas Pärnus Tallinna HK maja on või mitte.

L. Loide: Sama küsimus tekib ka maakohtute vaatest, sest meil on näiteks kohtumaju, kuhu inimesed sõidavad kohale muudest Eesti paikadest.

K. Luha: Poliitilist tahet pole seni olnud ja ka praegu ei ole arutatud, et väikestest asukohtadest või väikese arvuga, kuid nõ suurele majale logistiliselt lähedal asuvate kohtumajade kaotamist.

K. Siigur: Tallinna HK juhtimise seisukohalt ei ole tõesti vahet, kas Pärnus Tallinna HK kohtumaja on või mitte, see on puhtalt poliitiline küsimus, sisulist vahet ei ole.

KHN-i liikmed hääletavad justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 muutmise osas.

Poolt: 10

Vastu hääletamist ei toimunud.

Otsus: KHN annab nõusoleku JM määruse vastavalt muutmiseks.

7. Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad” muutmine – KS § 41 lg 1 p 3 – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

K. Lippus: Tartu Maakohtu Valga kohtumaja asub nüüd Valga kohtu- ja riigimajas, sellest ka määruse muudatuse põhjus.

KHN-i liikmed hääletavad justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 muutmise osas.

Poolt: 10

Vastu hääletamist ei toimunud.

Otsus: KHN annab nõusoleku JM määruse vastavalt muutmiseks.

8. Tallinna Halduskohtu kohtunike kohtade suurendamine – KS § 41 lg 1 p 3 – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

K. Kruusvee: Ettepanek on kaotada Tallinna Halduskohtu koosseisust kaks kohtujuristi kohta ja teha selle asemel üks kohtunikukoht juurde. Eelarvelist lisakulu selle muudatusega ei teki. Muudatuse eesmärk on halduskohtu koormust leevendada. Meil on keeruline olnud tööjõuturult leida häid kohtujuriste, aga meil on väga häid kohtunikukandidaate. Kvaliteet jääb muudatuse järel vähemalt samaks või isegi paraneb. Kohtujuristide seas on suur personalivoolavus, meil on alati olnud mõni koht täitmata.

V. Kõve: Selle lähenemisega peab arvestama, et kohtujuristide tööjaotust on vaja veidi teisiti ümber jagada.

K. Kruusvee: Tegelikult jääb kolm kohtunikku ilma kohtujuristita, aga me korraldame oma töö vastavalt ümber, see ei ole probleem. Samuti on oluline märkida, et me ei räägi ajutisest, vaid põhimõttelisest muudatusest.

K. Lippus: Kui see lähenemine leiab KHN-i toetuse, siis valmistame selle määruse muudatuse ette. Muudatus tuleb kindlasti kooskõlastada ka Rahandusministeeriumiga. Justiitsminister peab teadma, et KHN seda otsust toetab. Halduskohtute spetsiifikat arvestades eeldame, et see muudatus tõhustab menetlust.

K. Kruusvee: Praegu on selline erandlik olukord, et meil on häid kohtunikukandidaate saada ja me ei saa olla kindlad, et see ka aastate pärast on nii.

V. Köve: Mina seda lähenemist toetan.

M. Helm: Praeguses eelarve olukorras pole loota, et me kohti üldarvuna juurde saame ja mõistan seda. Kas töökoormus on suurenenud kõige enam just Tallinna Halduskohtus või vajaks sellist lähenemist mõni muu kohus hoopis enam?

K. Luha: Halduskohtu koormus on tõesti tõusnud. Teine oluline põhjendus seisneb selles, et halduskohtumenetluses pole kohtunikul kohtujuristi vaja nii palju kui teistes menetlustes.

K. Siigur: Seda mudelit saab rakendada ka mujal, aga halduskohtumenetluses on näha, et kohtunik saab töötada ilma kohtujuristita.

T. Pappel: KHN ei saa sekkuda Tallinna Halduskohtu sisemise ressursi jagamise otsusesse.

T. Vaher: Mina toetan Tiina Pappeli seisukohta, et kui kohtu esimehe arust lahendus töötab, siis meil ei tohiks selle osas vastuseisu olla.

A. Uritam: Ma ei ole selle idee vastu, aga Rahandusministeeriumile peaks rõhutama, et see mudel töötab ainult halduskohtus.

S. Kaljumäe: See on kohtu enda küsimus, kuidas ta ressursi jagab.

I. Pilving: Mina usaldan selles küsimuses kohtu esimeest.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Justiitsministeerium valmistab ette määruse muudatuse ja kooskõlastab selle Rahandusministeeriumiga.

Esimese päeva lõpp kell 17.03

Lahkub Kristi Kirsberg ja Eduard Odinets.

Reede, 6. oktoober 2023

Istungi algus kell 10.00

Kristi Kirsberg ja Kalle Laanet liituvad istungiga MS Teamsi vahendusel.

9. Kohtute 2024. aasta eelarve kujundamine – KS § 41 lg 2 alusel – Justiitsminister Kalle Laanet, Justiitsministeerium Kaidi Lippus

K. Laanet: Räägin esialgu üldiselt riigieelarvest ja prioriteetidest. Teame, et julgeoleku olukord on keeruline ja sellest tulenevalt on viimaste aastate üks olulisemaid prioriteete riigikaitse. Riigikaitse eelarve suurus on 1,3 miljardit eurot, 2021. a oli see 645 miljonit, sisuliselt poole võrra on see eelarve nüüdseks kasvanud. Järgmine prioriteet poliitilisel kokkuleppel oli õpetajate palk, 2024. a eelarves on õpetajate tööjõukuludeks ettenähtud 561,9 miljonit eurot, mis kasvab võrreldes käesoleva aastaga 23,72 miljonit eurot. Riigieelarve defitsiit 2024. a kulude katteks on 1,7 miljardit eurot.

Rääkides konkreetselt kohtute eelarvest, siis KHN peaks andma selle osas oma arvamuse Justiitsministeeriumile, mis omakorda läheks valitusesse ja sealt Riigikogusse, aga sel aastal on see ajaliselt nihkunud niimoodi, et KHN-i arvamus tuleb esitada otse Riigikogule. Rääkides konkreetsemalt I ja II astme kohtute eelarvest, siis 2023. a eelarve on 58 miljonit eurot ja 2024. eelarve 60 miljonit eurot, sisuliselt kasvab eelarve 2,8 miljonit eurot ehk positiivse poolt pealt ei ole eelarve kahanemist ette näha. Negatiivse poole pealt lepiti poliitiliselt valitsuse tasandil kokku, et kõrgemate riigiametnike palkade seadust muudetakse selliselt, et kasvikut vähendatakse poole võrra ja seda järgneval neljal aastal. Näiteks kui järgmise aasta prognoositav kasv peaks olema 11%, siis tulenevalt seadusemuudatusest oleks see 5,5%. See otsus ei tulnud kergelt ja valitsuse tasandil vaieldi selle üle, aga lõplik otsus oli see,

et me läheme selle ettepanekuga Riigikogusse. Tegelikult tõusevad kohtunike palgad jätkuvalt, aga lihtsalt mitte selles mahu. Mõistan kohtunikkonna rahulolematust, sest seaduses on seda palgakasvu sellisel määral varasemalt lubatud. Samas sõja ja COVID-19 mõjud on olnud väga jõulised ja viinud eelarve miinusesse. Me peame olema solidaarsed teiste riigiteenistujatega ja ka erasektori töötajatega, sest ka ettevõtlus on väga keerulises seisus. Me teame ka seda, et muud töajoukulud kasvavad, mis on eelkõige KRAPSi seotud, näiteks kohtunikuabide, kohtujuristide ja prokuröride palgad. See on lühike kokkuvõte sellest, mis pilt valitsuse tasandil eelarvest hetkel vastu vaatab.

I. Pilving: Täna selgituste eest. 2028. a oli planeeritud KRAPSi regulatsiooni taastamine, kas see plaan on jätkuvalt ja kas seda saaks selgemalt seaduses välja tuua?

K. Laanet: Kõigepealt täna sind kirja eest, mis sa Riigikohtu poolt edastasid. Need argumendid olid väga selged ja vajalikud. Ma saan rääkida ainult iseenda ja praeguse valitsuskabineeti eest, ma seisan selgelt selle eest, mida ma olen lubanud ja millele olen alla kirjutanud. Ma ei saa täna vastutada, et 2028. a see regulatsioon taastatakse. See on tugevalt seotud sellega, mis on selleks ajaks riigi majanduslik seis. Prognoose vaadates peaks kõik niimoodi realiseeruma, et 2028. a see regulatsioon taastub, nagu ka eelnõus kirjas on.

T. Pappel: Kas on plaanis ka KRAPSi toodud põhimõtteid muuta?

K. Laanet: Ma ei näe juhtumas seda, et kohtunike palk üldse lahutatakse KRAPSi. Mulle on antud valitsuskabinetilt ülesanne 2024. a juuniks analüüsida kogu Justiitsministeeriumi valdkonna palgasüsteemi selliselt, et oleks võimalik paremini inimesi motiveerida. See ei tähenda kindlasti seda, et kohtunike palk haagitakse lahti kõrgemate riigiteenijate ametipalkade süsteemist. Kui on ka varasemalt valitsuskabinetis arutatud, kas haakida KRAPSi lahti ametikohad nagu prokurörid, kohtujuristid ja kohtunikuabid, siis olin resoluutselt selle vastu. Meil on veidi üle poole aasta jäänud, et mõelda, kuidas mõjutada inimesi rohkem panustama.

A. Uritam: Kui täna valitsuse jutu järgi raha ei ole, kuidas leitakse motiveerimiseks raha?

K. Laanet: Majandusprognoosid on olnud vähem positiivsemad kui reaalsus. Saame erinevate kokkuvõtte meetmetega ressursi ümber mängida. Otsime lahendusi, kuidas kogu süsteemi kulusid efektiivsemalt kasutada.

Lahkub Kalle Laanet.

K. Lippus: 2024. aasta eelarves suurenevad kulutused KRAPSi ettenähtud palkade tõusu arvelt ja ka käesoleval aastal jõustunud kohtunikuabide palgakulude kasvu arvelt. Üldine palgafond jääb samaks. Sellel aastal ja ka järgmisel aastal on kohtujuristide ja kohtunikuabide puhul KRAPSi tõus arvestatud ametikohtade, mitte täidetud ametikohtade järgi. Kärpida tuleb ligi 11 000 eurot ametiautode halduskulusid, kogu kohtusüsteemi peale on see tehtav. Kuna meil on autokasutuse efektiivistamine olnud kohtudirektoritega niigi fookuses, siis ei ole see uus ülesanne, koos kohtudirektoritega leiame need kokkuvõttekohad. Pärast tänast istungit saame hakata kohtudirektoritega kohtute eelarve projekti koostama, seejärel arutleme selle üle kohtu esimeestega kohtujuhtide nõupäeval.

Meil on mitmeid projekte, mis tulevad järgmisesse eelarveaastasse, mis on alustatud sellel aastal. Suuremad kuluartiklid, millega me soovime jätkata on kulud tervise edendusele. Kohtus on spordikompensatsiooni kasutus käima läinud ja järgmine aasta tahaks sellega jätkata samas mahu. Lisaks on meil personaliarenduse tarkavara kasutuselevõtt, milleks leping on ka sõlmitud. Veel on kavas alustavate juhtide arenguprogramm, mis algab sellel aastal, aga enamus kulud tasutakse järgmisel aastal. Veel on meil brändingu projekt koostöös Riigikohtuga, mis võtab ka raha järgmisest aastast. Suuresti koosneb kohtute eelarve kärbe postikulude kärpest, selleks me 2024. a enam midagi täiendavalt tegema ei pea, kokkuvõtte arvestati 2023. a tegeliku täitmise järgi. Positiivne on, et me saame jätkata sama palgafondi ja ka planeeritud arendusprojektidega.

J. Sarv: Kas brändingu projekt on vajalik ja milles see seisneb?

K. Lippus: Otsus rahastada brändingu projekti kohtute eelarve reservist on tehtud seetõttu, et kohtute esimehed on seda projekti soovinud. Seda projekti veab Kristi Kirsberg.

A. Asi: Täiskogul leiti, et oluline on tegeleda kohtute kui tööandjate kuvandiga, sellest ka projektiga alustamise põhjus. Värvata on kõige parem siis, kui organisatsiooni oma töötajad oma tööandjat soovivad. Projekti eesmärk on teha kohtud tööandjana nähtavaks ja mõjutada positiivselt kohtu kui tööandja kuvandit, millesse annavad oma panuse meie inimesed.

V. Kõve: Järelkasvuga tegelemine on väga oluline.

J. Sarv: Olen nõus, et see on oluline, mida inimesed väljaspoole räägivad, aga mis tegevusi see hõlmab?

A. Asi: Projekt hõlmab visuaali loomist, sh sotsiaalmeedia ja kodulehe kuvandit ning ka välise kuvandiga tegelemist.

K. Lippus: See konkreetne leping on juba sõlmitud ja seega selle pealt me järgmise aasta eelarves kokku ei hoia. Selle projekti rahastamise otsus oli meie ühine.

A. Uritam: Palju kulub alustavate juhtide arenguprogrammile raha?

K. Lippus: Alustavate juhtide arenguprogrammis osaleb 20 alustavat juhti ja sellele kulub 20 000 eurot. See programm on spetsiaalselt välja töötatud kohtute alustavatele juhtidele ja seal on püütud silmas pidada erinevate üksuste juhtide vajadusi, sinna kuuluvad kohtute uued osakonnajuhatajad ja ka tsentraalsete teenistuste juhid. See on mõeldud toetama kohtute struktuurireformi ja tõstma juhtide kompetentse, programm koosneb viiest moodulist. Riigihange on ka nüüdseks toimunud, tsentraalne koolitusjuht Liina Simm tegeleb selle projektiga. Hanke võitja on välja valitud, hetkel käib kuupäevade kokku leppimine. Leping on sõlmitud selliselt, et meil on ka järgmisel aastal õigus tellida samadel tingimustel ka teine programm, sest juhte on meil rohkem, kui ühele programmile osalema mahub. Kui esimene programm õnnestub, siis me käivitame eelarvehandlusi olemasolul ja kokkuleppel ka teise arenguprogrammi. Kohtute juhid saavad ka tsentraalsetesse avaliku sektori juhtimisprogrammidesse kandideerida, kohtud on viimastel aastatel seda võimalust kasutanud, aga sellest ainult ei piisa, et kohtute vajadusi täita. Varasemalt on maksimaalselt ainult 4 inimest korraga kohtutest ühte juhtimisprogrammi kaasatud ja selle peale ei saa lootma jääda, seega disainisime kohtutele sobiva programmi. Algselt arvasime, et ühe programmi peale võib kuluda kuni 40 000 eurot, aga me saime odavamalt, sellest ka põhjus, miks riigihanges oli esialgu märgitud suurem summa.

V. Kõve: Kas eelduslikult sel aastal kohtutevaheline raha jagamine peaks sujuma või kuidas kohtujuhid ja ministeerium selles osas tunnevad?

K. Lippus: Praeguse seisuga tundub, et kõik sujub.

Ü. Kaljumäe: Oleme alati saanud Justiitsministeeriumilt kohtujuristide ja kohtuteenistujate koolituseks lisaraha, kas ka sellel aastal?

K. Lippus: Koolitus- ja arendustegevuste raha ei kärbitud ja sealt me kindlasti raha ära võtta ei taha.

Ü. Kaljumäe: 2024. aasta suveks tehakse lisaks eelnevatele muudatustele ka eeldatavasti KRAPSi ja sellega seotud palgakorralduse revisjon.

Pikaajaline statistika näitab terves kohtusüsteemis sissetulevate asjade arvu vähenemist, samas on valdkondi, kus töökoormus kasvab. Rahandusministeerium lähtub kohtunike arvestusliku koormuse statistikast, kust on näha, et asjade arv ühe kohtuniku kohta langeb. Me peame olema suutelised seda ka argumentidega selgitama. Alates 2015. a on meile süsteemi inimesi juurde tulnud. KRAPSi

indekseerimise pidurdamisest tekkiv palgakasvukärbe teeb nii õigusemõistmise kui sellega seotud ülejäänud töö odavamaks. Töö odavamaks muutmine on põhimõtteliselt halb suund.

Riigieelarve vaates ei ole oluline, mis meetodil kokkuhoid saavutatakse. Seega peaksime kaaluma võimalikke alternatiive, sest on tõenäoline, et praegune KRAPSi muudatus ei jääks ainukeseks kokkhoukohaks kohtusüsteemis.

V. Kõve: Kui me ise palgafondi osas lahendust ei paku, siis võib olukord veelgi kehvemaks minna. Meil oleks vaja oma pakkumist.

Ü. Kaljumäe: Ühtegi otsust ei ole veel tehtud, see on lihtsalt arvamus sellest, mis võib toimuma hakata. Üks võimalus on kohtusüsteemis vähemate inimestega hakkama saada. Näiteks ei täidaks me nii palju kohti enam ära ja vajadusel ka koondame.

A. Uritam: Kas me jätaks täitmata need kohad ja koondaks inimesi, kes on KRAPSiiga seotud?

Ü. Kaljumäe: Võiks kaaluda ka laiemalt, me oleme üks tervik ja meil on omavaheline seotus. KRAPSi vaates oleks kokkuvõttes vaja, et need indeksid oleksid taastatud.

V. Lapimaa: Kas sul on võimalik öelda see kohtujuristide kohtade arv, mis oleks vaja selle alternatiiviga edasimineku puhul ära koondada, et tagada indekseerimine täismahus?

Ü. Kaljumäe: Olemasoleva avaliku materjali pealt kevadise seisuga oleks vaja koondada 24 kohtujuristi kohta.

V. Kõve: Üllari väljapakutu tuleneb sellest, et Rahandusministeerium palus meil leida süsteemis kokkhouiukohti. Nüüd on meil valik, kas me pakume ise variandi või ootame kuni nemad midagi pakuvad?

Ü. Kaljumäe: Täna siin KHN-i istungil pole vaja otsust teha.

L. Loide: Kas me räägime kokkhouiust peale KRAPSi muudatust? Arvan, et tagasi indeks samale kõrgusele ei tõuse.

Ü. Kaljumäe: See oleks alternatiiv KRAPSi kasviku poolitamisele.

L. Loide: Ma näen vastuolu selle osas, milles me eile kokku leppisime.

A. Asi: Jäi mulje, et KRAPSi muutmine on rohkem põhimõttelise küsimusega. Sellega seoses on raskem alternatiivi pakkuda.

Ü. Kaljumäe: Kas see oli põhimõtte küsimus või mitte, tuleks kindlasti enne selgeks teha.

Tanel Saar: Täiesti subjektiivselt, kui vaatan oma kolleege, siis pigem neil ei ole koormust viimaste aastatega vähemaks läinud. Kui me ametnikke vähendame, kas see toob kaasa ka menetlusaegade pikendamise?

K. Luha: Toimiv töökoormusmetoodika on ainult maa- ja halduskohtutes. Seda pole II ega III astmes. Seega kohtusüsteemi ülest vaadet selle alusel ei saa. Ringkonnakohtutes on näha, et töökoormus ei tõuse, aga samas menetluste aeg kasvab muudel põhjustel. Kui ametnikke vähendada, siis läheb ilmselgelt seis kehvemaks.

A. Uritam: Töökoormuse arvestamisel tuleks selgelt väljendada, et tükipõhine meetod on vale. Mulle tundub, et KRAPSi muudatus ei ole midagi põhimõttelist, pigem anti ministeeriumitele ette kärpenumbrid. Süsteemis peaks tegema arvutused ja leidma kohti, kust saaks kokku hoida. Minu meelest on Harju MK-s liiga palju haldusjuhte, keda vaja ei oleks. Meil on selgelt vaja aga kohtujuriste.

V. Kõve: Praegune arutelu on selle jaoks, et meie enda valmisolekut suurendada, kui hiljem kiiresti on vaja midagi välja pakkuda.

T. Ereb: Asjade arvu vähenemisest moodustab kõige suurema osa väärteoasjade arvu vähenemine, samas on aga väärteoasjade arv sissetulevatest asjadest marginaalne. Ning töökoormusmetoodika kohaselt on väärteoasjade lahendamiseks kuluv kohtuniku tööaeg pigem väike. Seega, et väärteoasjade arv on kukkunud mitu korda, ei pruugi tegelikult näidata koormuse vähenemist. Samas tsiviilasjad, mis moodustavad üle 60 % sissetulevatest asjadest, on iga-aastaselt kasvanud. Tükkide võrdlemisest üksi ei piisa, neid tuleb pikemalt analüüsida.

Ü. Kaljumäe: Asjade arv ja süsteemis kuluv ressurss ei ole kooskõlas, seega see argument hetkel ei ole pädev. Kindlasti on vaja teha arvutusi täpsemaks ja paremaks.

V. Saarmets: Ma ei pea väga tõenäoliseks, et kohtunike palk KRAPSist lahti seotakse. Pigem kehtestatakse uus palgamäär järgmise Riigikogu koosseisu jaoks ja siis korrigeeritakse indeksit. Me ei saa öelda, et minnes Üllar Kaljumäe pakutud ettepanekuga edasi, siis sellega ongi meil tehtud nullbaasiline eelarverevisjon. Statistika osas võiks kasutada võrdlemiseks pikemat perioodi ja proovida tulemusi põhjalikumalt analüüsida.

V. Kõve: KHN-il ja kohtute esimeestel ei ole valmisolekut KRAPSi indeksi tõstmise nimel ohverdada süsteemist inimesi. Aga meil on siiski vaja selle teemaga tegeleda.

I. Pilving: Päriselt saaks kokku hoida, kui viiks asju kohtust välja ja lihtsustaks menetlust.

V. Kõve: Peaksime mõtlema, kuidas kohtumenetluses kasutada tehisintellekti.

I. Pilving: Rõhutatakse solidaarsust, aga KRAPSi indeks tegelikult ongi solidaarne. Indeks kujuneb selle järgi, kui palju teised inimesed palka saavad.

T. Ereb: Kinnisvara kulud moodustavad märkimisväärse osa I ja II astme kohtute kuludest. Seega võiks tegeleda ka kinnisvarakuludega. Tuleks üle vaadata kohtumajade ruumikasutus. Samuti tuleks teha koostööd riigimajadega.

V. Lapimaa: Toetan seda, et vajadusel väike kohtumaja kinni panna ja sellega üürikuludelt kokku hoida.

L. Loide: Väikeste kohtumajade sulgemine on poliitiline otsus.

K. Siigur: Peame kokkuhoiukohti välja pakkuma ja selge on, et kellegi jaoks läheb selle tulemusena kohtuteenus ebamugavamaks igal juhul.

T. Vaher: Menetlusseadustike peale võiks mõelda avarama pilguga, et kust saaks ressursi kokku hoida.

V. Kõve: Neid teemasid saab kanaliseerida kohtuarendustoimkonda.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Lahkub Kristi Kirsberg.

10. Riigikohtu nõuniku kohale roteerumine I ja II astme kohtutest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve

V. Kõve: Meie huvi on leida häid inimesi ja kohtunikel on huvi meie juures samuti käia. Mõte on, et püsivalt 1-2 aastaks võtta I või II astme kohtunik Riigikohtusse nõuniku kohale. See mõjub positiivselt nii meile kui kogu süsteemile. Riigikohtul on osaliselt raha selle finantseerimiseks olemas.

K. Siigur: Mõte on hea, aastakümneid on olnud probleem, et liikumisvõimalusi on vähe. Igal juhul tasub uurida ja leida võimalusi.

Lahkub Liivi Loide.

K. Kruusvee: Meil on vaja mõelda eelkõige selle peale, kuidas täita need tühjad kohad, kui keegi roteerub. Samuti võiks laiemalt mõelda, kuidas täita need tühjad kohad, kui inimene on läbipõlemise tõttu tööst pikemalt eemal. Ehk oleks ühine lahendus sellistele muredele.

V. Kõve: Kas me leiaks mõne püsivama lahenduse tühjade kohtade täitmiseks? Varasemalt on lahendusi leitud üksikutele juhtudele. Kuidas see süsteemselt tööle panna?

J. Sarv: Aasta on suhteliselt lühike aeg, selle ajaga alles harjutakse tööga, pigem võiks periood olla pikem.

K. Lippus: Regulatsioon ütleb, et kui minnakse mujale süsteemis tööle, siis selle koha saab kohus täita ja tagasi tulijale on võimalus tagatud ka siis, kui parasjagu vaba kohtunikukohta ei ole, hiljem peab kohus viima arvu tavapäraseks. Kohtuniku tööle võttev asutus peab tagama talle kohtunikupalga.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

11. Juristieksami eelnõu arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve

V. Kõve: Mina eelnõust loobuda ei soovi, õigushariduse probleemid pole kuhugi kadunud ja kohtunikueksam praegusel kujul pole ka jätkusuutlik. See peaks olema professionaalne. Me võiksime Prokuratuuri ja Advokatuuriga uuesti mõtteid jagada ja kutsuda kokku inimesed, kes kirjutasiid alla varasemalt pöördumisele õigushariduse muutmise osas.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

12. XXIII Kohtunike täiskogu teemade arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve

V. Kõve: Kohtuhaldus kindlasti on arutelu vajav teema.

V. Saarmets: Üks teema võib olla ka menetluse optimeerimine. Me ei saa olla kindlad, et meil täiskogu toimumise ajaks on kohtuhalduses ettepanekuid aruteluks esitada.

V. Kõve: Seda kinnitab ilmselt detsembrikuine KHN-i istung. Täiskogu on käsikätt käinud kohtute aastaraamatuga, ka selle tegijad tunnevad huvi, mis kandev teema olla võiks.

A. Asi: Menetluse optimeerimist ja kohtuhaldust saab arutada üheskoos.

M. Helm: Ma ei usu, et kohtuhaldus sellisel kujul kõiki kohtunikke huvitab. Menetluse optimeerimine tõmbaks rohkem inimesi kaasa.

A. Uritam: Kui ikkagi see töögrupp kokku tuleb ja uue kohtuhaldusmudeli suunas liigutakse, siis võiks seda ikkagi ka täiskogul mingil kujul arutada.

V. Kõve: Võime arutada arengukava ehk kuhupoole me laias laastus süsteemina liigume.

T. Vaher: Tasuks mõelda teenusedisaini peale, milline on kohtusse pöörduva inimese kogemus. Näiteks milliseid kirju ta saab, kuidas temaga suheldakse, kas ta saab aru, mida temalt küsitakse jne.

V. Lapimaa: Minu arust on see hea idee, see nõuabki suurel foorumil asjaosalistega arutamist.

V. Kõve: Kuna praegu on ikkagi põhiline kohtuhaldusmudel ja arengukava, siis võiks see olla peamine teema, kui selgub, et see täiskoguks pole veel arutletavas vormis, siis võime kaaluda alternatiive. Reaalselt mahub täiskogule 1 või 2 diskussiooni ringi.

K. Lippus: Midagi kohtunike omavahelistest aruteludest peaks olema suunatud inimestele.

K. Siigur: See on üks suund, kuhupoole me võiks kohtusüsteemina liikuda. Kui kohtusüsteemist lähevad välja kirjad, millest menetlusosalised aru ei saa, siis see tegelikult tekitab meile tööd juurde.

A. Uritam: Minu arust ei ole see selline teema, mida me suudaks täiskogul ära hallata. Mina põhimõtteliselt ei ole nõus sellega, et kohus on üldse teenuseosutaja. See on probleem, millega me maakohtunikud iga päev maadleme. Inimene ootab kohtult väga palju. Mina ei läheks kergekäeliselt välja reklaamima, et kohtud on toredad asutused ja plaanime muutuda veel inimsõbralikumaks. Pigem võiks arutada seda, kuidas saaks kohtute koormust vähendada. Meie sõnum võiks olla inimesele, et iga vaidlusega pole vaja pöörduda kohtusse, vaid inimesed peaksid enda asjade eest võtma rohkem vastutust ja otsima probleemidele ise võimalusel lahendusi.

V. Kõve: Suhtlemine inimestega ja menetluse optimeerimine on arengukava teemad, saame neid täiskogul arutada, kui töögrupp selleks ajaks on jõudnud nendega tegeleda.

J. Sarv: Teisest küljest ei saa me inimestega suhtlemise olulisust kõrvale jätta. Süsteemselt võiks üle vaadata standardkirjad, mis lähevad kohtust välja. Nende probleem on selles, et need on liiga juriidilised ja seega jäävad inimestele arusaamatuks. Kirjade puhul saab eristada, kas need lähevad advokaadile või tavalisele inimesele. Kindlasti tuleks selle teemaga mingil kujul tegeleda, kasvõi täiskogul ühe punktina. Kui meie suhtlus inimestega oleks arusaadavam, siis vähendaks see ilmselt ka meie tööd.

Otsus: KHN-i liikmed leiavad, et järgmise kohtunike täiskogu kandev teema võiks olla kohtute haldamise mudel ja kohtute arengukava.

13. 2024. a KHN-i toimumisaegade kinnitamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve

V. Kõve: Pakun välja 2024. a KHN-i istungite toimumisaegadeks 8. märts, 24. mai, 3. – 4. oktoober ja 6. detsember.

Otsus: KHN lepib kokku 2024. aasta KHN-i istungite toimumisajad, nendeks on 8. märts, 24. mai, 3. – 4. oktoober ja 6. detsember.

14. Muud teemad – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve

T. Vaher: Kutsun üles kõiki kohtunikke andma teada Advokatuurile juhtumitest, kus tundub, et riigi õigusabi advokaat on esitanud arve toimingute eest, mida ta tegelikult teinud ei ole.

K. Lippus: Täna selle ettepaneku eest! Mul on ka kohtunikele ja kohtu esimeestele üleskutse anda teada juhtumitest, kus lapse advokaadist esindaja ei ole tegelikult lapsega kohtunud, aga taotleb selle eest tasu, see on laste õiguste rikkumine.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Istungi lõpp 06.10.2023. a kell 12.18

/allkirjastatud digitaalselt/

Villu Kõve
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Katarina Tamm
Protokollija